

“HANGİ PARLAMENTER SİSTEM ?”

FORUM

Doç. Dr. Ahmet YAYLA- Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum. Öncelikle bu fırsatı bana verdiğiniz için...Herkes beni dinleme sabrını göstereceğiniz için şimdiden teşekkür ediyorum.

Şimdi tabii ben bir idare hukukçusuyum, idare hukukçusu olarak belki birkaç şey söylemem doğru olabilir. Burada herkes anayasacı değil, hocamla birlikte biz azınlıktayız. Bir cezacı, bir de siz varsınız, değil mi Hocam? Parlamenter sisteme geri dönmemiz lazım da benim aklıma şu geldi şimdi bunları dinlerken: Tekrar başkanlık sistemine geçmeyeceğimizi nasıl garanti edeceğiz sonra? Çünkü biz buraya parlamenter rejimden geldik. 82 Anayasası da sert bir Anayasaydı aslında yani böyle otokratik bir rejime aslında izin vermemesi gereken bir Anayasaydı, fakat oldu. Peki, nasıl geri dönmeyeceğiz, bir onu düşünüyorum ve işin içinden de kolay çıkmak mümkün değil galiba çünkü sadece parlamenter sisteme geri dönmek yeterli olmayacak. Aynı zamanda birtakım garantiler sağlamamız lazım. Bu garantileri de Anayasayla sağlamak galiba yetmiyor. Eski Anayasada da çünkü böyle düzenlemeler vardı. Eksik olan neydi? Belki eksik olan sivil toplum kuruluşlarının burada işlevini ve sivil toplum kuruluşlarının gücüyü. Dolayısıyla belki o konuda da birtakım somut şeyler yapmak lazım ki şu anda biraz daha umutluyum. Çünkü otokratik bir rejime geçmeyi Türkiye aslında bekliyordu. Bunu yaşaması gerekiyordu Türkiye'nin, yaşadı ve olumsuz yanlarını gördü artık, hâlâ görmeye devam ediyor. Önümüzdeki günlerde de görmeye devam edecek. Birçok şey gördük. Neleri gördük? Bir defa her şey bozuldu. Yani yasama, yürütme, yargı ve buna dair olan her şeyin bozulduğunu görüyoruz. Şimdi yargıyı mesela ele alalım, öyle kararlar çıkıyor ki bilmiyorum belki sizler de duymuşsunuzdur, sanığın 2 yıldan 4 yıla kadar hapsine diye karar çıkıyor. Sanık orada düşünecek, diyecek ki kaç sene yatayım acaba, 2 sene yatayım mı? Yani orada bir şey de yaptık biraz, hani 2-3 sene yatayım, çıkayım ben, öyle mi olacak? Bu şekilde karar veren hâkimler var. Bizim başımıza da geldi: İki tür yürütmeyi durdurma kararı var, biliyorsunuz... Biri işlemin yürütülmesinin durdurulması, ikincisi yargı kararının yürütülmesinin durdurulması, bir uyuşmazlıkta ikisini de talep ettik biz, sadece bir tanesine karar vermiş. Başkan'la konuştuk sonrasında ve dedik ki sadece birincisi hakkında karar vermişsiniz ikincisine ilişkin talep hakkında karar verilmemiş, unuttum onu ben dedi. Başka bir şey bir medeni usulcü arkadaşımızın başına geldi. İstinaf yolu kapalı olan yargılamada yanlış karar vermiş. Sonra diyor ki tüh yanlış karar verdim, düzeltemem de şimdi, ne yapacağız? Dolayısıyla şimdi yargıda da böyle sorunlarımız var.

Av. MEHMET DURAKOĞLU- Hocam, bu hafta çok güzel bir karar çıktı. Hedef süre belirliyorlar ya şimdi, hedef sürenin geçmiş olması nedeniyle davanın reddine dedi hâkim, bu hafta böyle bir karar çıktı.

Doç. Dr. AHMET YAYLA- Öyle kararlar çıktıkça da görüyoruz sistemin ne kadar yanlış yerlere gidebileceğini, liyakat sistemini nasıl bozduğunu, bunları görüyoruz. Başka şeyler de oldu, tabii sadece hâkimler, savcılarla ilgili söylemiyorum. Onun dışında idare

içerisindeki kişiler de mesela, kendi aldıkları kararlara kendi yaptıkları düzenlemelere uymayabiliyorlar. Örneğin en başta Cumhurbaşkanımız, kusura bakılmasın, Anayasaya uymayabiliyor, yeni Anayasa kendileri tarafından yapılmadı mı? Yapıldı, ama CBK çıkarılıyor, Anayasaya aykırı... Mesela, öyle bir CBK var ki; “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkezi idareyle mali idareler arasındaki bütün ilişkileri düzenler” diyor. Böyle bir düzenleme yaparsanız Anayasaya aykırı olur. Çünkü Anayasada idari vesayetle, idari ve mali özerklikle ilgili hükümlerin hepsini göz ardı etmiş, hepsini çiğnemiş oluyorsunuz. Dolayısıyla böyle bir yaklaşım doğru olmuyor, tezat da oluyor aynı zamanda, mesela bir taraftan başkanlık sistemi çok iyi deniliyor, ama öteki taraftan Büyükşehir Belediyesinde başkanın yetkileri kısıtlanmaya çalışılıyor. Şimdi yerelde başkanlık rejimi olmasın ama merkezde başkanlık rejimi olsun sonucu çıkıyor. Halbuki Büyükşehir Belediye Başkanı bütün halkın toplamının oyuyla gelmiş oraya, ilçe başkanları oraya sadece ilçeden seçilerek geliyor. İstanbul’da yaşayan tüm halkın seçmediği kişiler geliyor büyükşehir belediye meclisine, son durumda da büyükşehir belediyesi başkanlığına ait yetkiler de dahil tüm yetkilerin meclise aktarılmasına yönelik girişimlerde bulunuluyor. Bakıyorsunuz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı aşağı yukarı yerel idarenin bütün her yetkisini devralmış, dış idari denetim sayılabilecek yoğunlukta bir idari vesayet tabi kılmış vaziyettedir.

Çok uzatmadan ifade edeyim, şöyle düşünüyorum ben: Bir defa tek başına parlamenter rejime geçmek yetmez. İkincisi, parlamenter rejime döner dönmez hummalı bir çalışma bizi bekliyor. Çünkü kalıntıları ortadan kaldırmamız lazım. Nasıl kaldıracağız? İşte Anayasa değişikliği dedi Hocam, yeni bir Anayasa belki gerekiyor. Hakikaten yeni bir Anayasa üzerinde durmamız lazım ya da mevcut Anayasayı devam ettireceksek de çok önemli değişiklikler yapmamız lazım. Bundan başka, bilmiyorum üzerinde duruldu mu, olağanüstü hal ile ilgili önemli bir nokta var. Olağanüstü hal rejimine ilişkin Anayasa hükmünde, eskiden büyük harflerle Olağanüstü Hal Kanunu yazılmıştı. Türkçe’de herkesin bildiği üzere, baş harflerin büyük yazılması, özel isim olduğunu gösterir. Başka bir anlatımla büyük harfle yazılmış olması olağanüstü hal kanununun tek bir kanun olduğunu ifade etmekteydi. Anayasanın son halinde ise sadece ve küçük harfle "kanun"la düzenlenir ifadesi var. Bu çok önemli bir şey aslında bakarsanız, çünkü olağanüstü hal rejimini düzenleyen kanununun olağanüstü halde yapılmaması gerekir, olağan dönemde yapılması gerekir. Buna ilişkin Anayasa Mahkemesi kararları da vardır. Şu anda öyle bir hale geldi ki olağanüstü döneme geçtikten sonra kanun ya da CBK’yla, ki CBK’lar kanun hükmünde oluyor o dönem, temel hak ve hürriyetlere getirilecek kısıtlamaları ve kişiler hakkında para, mal ve çalışma yükümlülükleri getirilmesini düzenlemek mümkün. Diğer bir ifadeyle, olağanüstü hal rejimi sırasında yapılan, daha doğrusu, olağanüstü dönemde yeni yapılan bir kanunla her şeyi düzenleyebilmek mümkün hatta CBK’yla da bu yapılabilecek gibi görünüyor. Yani öngörülebilirlik ilkesi yok, belirlilik ilkesi belki tartışılmıştır daha evvel bilmiyorum, ama CBK’larda belirlilik ilkesi de yok! Dolayısıyla bunların hepsinin değişmesi lazım, yepyeni bir sistem düşünülebilir belki bilmiyorum, o da tartışılabilir, kuvvetli bir yürütme tekrar lazım mı?, Ve saire... Ama şu önemli: Anlayışın değişmesi lazım, çok temel bir anlayışın değişmesi lazım, yaklaşımların değişmesi lazım. Bakın, işte iktidar partisinden olmayan bir belediye başkanına mikrofon uzatıyorlar ve soruyorlar: “İleride cumhurbaşkanı olmak ister misiniz?”, “Niye olmasın?” diye cevaplıyor. Vurgu bu olmamalı, şöyle denmesi lazım: “Başkanlık

sisteminden yana değilim, başbakan diyorsanız tamam"... řu anda eğer muhalefet de başkanlık sistemine "niye olmasın" diyorsa, o zaman problem var, anlayış problemi var demektir. O açıklamayı yapan Belediye Başkanını seviyorum, o ayrı, ama hukuken de eleştirmek zorundayım. Hatta, şakayla karışık, bazı taraftarları diyorlar ki; biraz başkanlık sistemi devam etsin, önce Cumhurbaşkanı olsun, ondan sonra parlamanter rejime dönelim, nk başkanlık sisteminin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak için parlamenter rejim yetmez, yine otoriter bir rejim lazım, hepsini temizleyip ondan sonra gesek olmaz mı? Bilmiyorum anlatabildim mi anlatmak istediklerimi, ama benden önce birçok konu konuşulduğu için bana çok fazla konu da kalmadı. Çok teşekkür ederim.